

TRUMP DÖNEMİ VE KÖRFEZ KRİZİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU POLİTİKASI

BİLAL YILDIRIM

*Kadir Has Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler
bölümünde lisans ve
İstanbul Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve
Uluslararası İlişkiler
bölümünde yüksek
lisans eğitimini
tamamlayan Bilal
Yıldırım, 2011 yılında
Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Enstitüsü'nde araştırma
görevliliğine başladı.
Yine bu üniversitesinin
Uluslararası
İlişkiler bölümünde
doktora adayı olan
Yıldırım, Türkiye-
Ortadoğu ilişkileri
odaklı çalışmalar
gerçekleştirmektedir.*

ABD'nin yeni başkanı Donald Trump, tartışmalara sebep olan kararları ve dış politika uygulamalarıyla 20 Ocak'tan bu yana görevinin başında. Trump'ın eylemlerinin tartışmaya yol açmasının nedeni ise, Obama döneminden miras kalan belirsizliklerin belirli ölçüde devam etmesi. Dünya siyaseti açısından önemli bir aktör olan ABD'nin alacağı kararlar ve gerçekleştireceği uygulamalar, bireylerden devletlere ve devlet dışı oyunculara varıncaya dek çok geniş bir yelpazenin kaderini etkilemekte. Her yeni seçilen başkanla birlikte bir belirsizlik yaşanıyor idiyse de başkanın ilk icraatlarıyla birlikte siyasi atmosfer tekrar dinginleşmekteydi. Oysa Trump'la birlikte bu böyle olmadı. Öyle ki, bu sefer belirsizliğin kapsamı, ABD'nin kendi geleceğini dahi kuşatmaya başladı. Uluslararası siyaset açısından bu belirsizlik,

Trump yönetimindeki ABD'nin diğer ülkelere karşı nasıl bir yaklaşım sergileyeceği ve bu yeni durumun selefi Obama'nın siyasetiyle hangi alanda ne kadar örtüşeceği ya da farklılaşacağı hususlarında düğümleniyordu. Özellikle Irak ve Suriye bağlamında kendisini tehdit altında hisseden ve geleneksel Batılı müttefiklerinden beklediği desteği alamayan Türkiye açısından iki yönlü bir belirsizliğin söz konusu olduğunu söylemek mümkün. Birincisi, Trump yönetimindeki ABD'nin Türkiye ile müttefiklik ilişkisini Türkiye'nin beklentileri doğrultusunda sürdürmesine dair belirsizlik. İkincisi ise, ABD'nin diğer ülkelere karşı göstereceği yaklaşımın (özellikle Rusya, İran ve Körfez ülkeleri) Türkiye ile bu ülkeler arasındaki ilişkilere yansımalarındaki belirsizlik. Türkiye, Suriye'de yaşanan iç savaş ve Irak'taki istikrarsızlık dolayısıyla

Suriye'deki durumun bir çözüme kavuşturulmasının bu şartlar altında pek de muhtemel olmadığını ve bu konuda Batılı müttefiklerine artık güvenemeyeceğini düşünen Türkiye, kendine farklı bir yol haritası belirledi.

kendine geniş bir hareket alanı bulan terör örgütleri PKK-PYD-YPG'nin ve DEAŞ'ın yol açtığı güvenlik riskinden oldukça muzdarip bir durumda. Suriyeli mülteciler için uyguladığı "açık kapı" siyaseti sırasında dahi müttefiklerinden beklediği desteği görmedi ve bu nedenle bu güvenlik riskinin bedelini hem yabancı savaşçıların geçişini önlemek konusunda gerekli tedbirleri almadığı, dahası desteklediği yönündeki iddialar yüzünden imaj kaybıyla hem de maruz kaldığı terör saldırılarında gerçekleşen ölümlerle ödedi. Dahası, milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapmasına rağmen güvenliğin olmadığı bir ülke olarak itham edildi ve ödenen bedelin siyasi ve ekonomik faturası giderek büyüdü. Tabii bu süreçte Batılı müttefiklerin desteği hiçbir zaman gerekli ve yeterli nitelikte olmadı.

Hatırlanacağı üzere Türkiye'nin ABD'den bu yöndeki talepleri; 1) Suriye'nin kuzeyinde muhaliflerin denetiminde olacak ve Suriyeli mültecilerin güvenli bir şekilde kendi ülkelerinde kalmalarını sağlayacak şekilde uçuşa yasak güvenli bir bölgenin oluşturulması, 2) Esad rejimine karşı ılımlı muhalefetin desteklenmesi, 3) PKK'nın bir uzantısı olarak görülen PYD ve onun silahlı kanadı YPG'nin hiçbir şekilde desteklenmemesi ve 4) son olarak, DEAŞ'a karşı ortak bir mücadelenin yürütülmesiydi. Lakin Obama yönetiminin yaklaşımı Türkiye'yi tatmin etmekten uzaktı ve aynı zamanda Türkiye'nin güvenlik kaygılarını da artırmaktaydı. Diğer konular arasında Türkiye'yi en çok rahatsız eden ise, ABD'nin PYD-YPG'ye açık ve örtülü biçimde devam edegelen desteğiydi.

Suriye'deki durumun bir çözüme kavuşturulmasının bu şartlar altında pek de muhtemel olmadığını ve bu konuda Batılı müttefiklerine artık

güvenemeyeceğini düşünen Türkiye, kendine farklı bir yol haritası belirledi. Bu amaçla ilk önce uçak krizinin ardından ilişkilerinin bozulduğu Rusya ile yeniden yakınlaştı ve hemen sonrasında da Fırat Kalkanı Harekatını başlattı. Böylece bir yandan PYD-YPG'nin Fırat nehrinin batısına doğru ilerleyişini ve DEAŞ'ın sınır ötesinden gerçekleştirdiği saldırılarını sona erdirdi, diğer yandan da güvenliği ve çıkarları söz konusu olduğunda nasıl davranabileceğini ortaya koydu. Astana süreci başlatılarak, Türkiye ve Rusya'nın inisiyatifiyle Suriye'de çözüme varmak amacıyla, DEAŞ ve el-Nusra hariç taraflar arasında ateşkes sağlanarak Suriye'de nispi bir istikrar ortamı elde edildi.

Rusya ve Türkiye'nin garantörlüğünde Astana görüşmelerinde Suriye'deki çatışmanın ilgili tüm tarafları arasında ateşkesin kalıcı olması konusunda mutabakat sağlandı ve süreci izlemek üzere Türkiye, Rusya ve İran arasında üçlü bir mekanizma oluşturuldu. Bazı anlaşmazlıklar olmakla birlikte, silahlı muhalefetin ilk defa muhatap alındığı Astana görüşmelerini Türkiye başarılı olarak nitelendirdi. Kalıcı siyasi bir çözüm ise, daha fazla katılımcının olacağı Cenevre görüşmelerine bırakıldı. Tüm bu süreçte Batılı ülkelerin tavrı ise, yapıcı olmaktan uzaktı ve adeta Suriye'de çözümü hiçbir şekilde istemediklerini düşündürecek cinstendi. Suriye konusunda ne yapacağı ve hangi devlete ya da devlet-dışı aktöre karşı nasıl bir yaklaşım sergileyeceği oldukça merak edilen ABD ise, Trump'ın Suriye'de güvenli bölge oluşturma planlarına dair haberlerle tartışmalara dahil oldu.

Bu yılın ilk MGK'sında alınan kararlara da yansdığı üzere Türkiye, milli güvenliğe yönelik terör örgütlerinden kaynaklanan tehditler konusunda oldukça hassas bir durumda.

Dolayısıyla Suriye’de suların durulması Türkiye için önem arz ediyor. Bu da diğer aktörlerin Astana sonrasında Suriye’deki duruma nasıl bir katkıda bulunacaklarını Türkiye açısından kritik hale getiriyor. ABD’nin güvenli bölge oluşturmaya dair niyetlerini de bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir. Aslında Trump’ın göreve başlamasından bu yana geçen süreç, ABD’nin Suriye’de bir şekilde suların durulmasını isteyip istemediğinden şüphe duymamıza yol açıyor. Suların durulmasının ABD’nin iradesine bağlı olması ise, elbette bir ironi oluşturuyor.

Türkiye’nin Suriye bağlamında ABD’deki yeni yönetimden öncelikli beklentileri arasında PYD-YPG’ye olan desteğin sonlandırılması vardı. Ankara bunu, bazen açık bir biçimde bazen de “Ortadoğu’da toprak bütünlüğü” vurgusu yaparak dolaylı bir biçimde dile getirdi. Müttefik olarak gördüğü ABD’nin kimi eylemlerinin hem kendisinin hem de bölge ülkelerinin toprak bütünlüğüne dair kaygılara neden olduğunu da bir şekilde ortaya koydu. İşte böyle bir ortamda ABD’den gelen güvenli bölge oluşturma açıklamaları ise, Türkiye’ye güven vermekten oldukça uzaktı. Zira Suriye’de ateşkesin sağlandığı bir zamanda güvenli bölgenin nerede olacağı ve kimin için güvenlik sağlayacağına dair belirsizlikler, Türkiye’nin ABD’ye karşı güvensizliğini daha da artırmaktaydı. ABD tarafından bu süreçte PYD-YPG’ye yapılan zırhlı araç yardımı ve bundan kaynaklanan rahatsızlığın MGK kararlarına “terörün güçlenmesine ve yayılmasına” destek verilmesi şeklinde yansımaları da bu güvensizliğin somut bir örneğiydi. ABD tarafından yapılan açıklamalar ise, bu örgütün Fırat’ın doğusuna geçmesine dair verdiği vaatleri gerçekleştir(e)mediği bir bağlamda hiç de inandı-

rıcı bulunmadı. Dolayısıyla Türkiye kendisini, ABD’nin Suriye’de güvenli bölge oluşturma söylemlerine de temkinli yaklaşmak durumunda hissetti. Buna bir de yakın zamanda PYD-YPG’ye yapılan silah ve benzeri askeri teçhizat yardımlarının devam ettirilmesi ve Rakka’da DEAŞ’a karşı operasyonun bu örgütle başlatılması eklendi.

Bu durum, hem bir terör örgütüne karşı farklı bir ideolojiyi temsil etse de yine bir terör örgütüyle işbirliği yapmanın, üstelik güçlü bir müttefik varken bu işbirliğini tercih etmenin çelişmesini taşıyor hem de ABD’nin temsil ettiği demokratik değerlerle bir uyumun aranmadığını gösteriyor. Zira PKK-PYD-YPG’nin kontrolü altındaki bölgelerde farklılıklara müsamaha gösterilmiyor. Yapılan seçimlerde çıkan sonuçlar ise, dünyanın köklü demokrasilerinde çıkan sonuçlardan ziyade Saddam veya Mübarek dönemi diktatörlüklerindeki seçim sonuçlarına benziyor.

Türkiye bu süreçte ABD’ye yönelik yaklaşımını yeni yönetimin Türkiye’nin bölgesel güvenlik önceliklerine karşı ortaya koyacağı tavra göre belirliyor ve böyle belirlemeye de devam edecektir. Aynı zamanda diğer ülkelerle ABD arasındaki ilişkilerin de bu yaklaşım üzerinde etkili olacağını yukarıda belirtmiştik. Rusya ve Türkiye, Astana görüşmelerine davet etmelerinde belirginleştiği üzere, ABD’nin Suriye’de siyasi çözüme katkıda bulunmasını istediler ve bu konuda açık bir kapı bıraktılar. Lakin Rusya da tıpkı Türkiye gibi yeni ABD yönetiminin muhtemel politikalarına karşı oldukça temkinli bir yaklaşım sergiledi. Yine de Moskova ve Washington yönetimleri teröre karşı ortak bir mücadele içinde olacaklarını açıkladılar. Katar krizinin üzerinde meydana getirdiği etkiye rağmen

Türkiye bu süreçte ABD’ye yönelik yaklaşımını yeni yönetimin Türkiye’nin bölgesel güvenlik önceliklerine karşı ortaya koyacağı tavra göre belirliyor ve böyle belirlemeye de devam edecektir.

Elbette ki, ABD ile Körfez ülkeleri arasındaki bu yeni yakınlığı, Obama yönetimi tarafından ihmal edildiklerini düşünen bu ülkelerin İran'ın bölgede artan nüfuzu karşısında hissettikleri tehdit bağlamında değerlendirmek gerekiyordu.

Rusya, Suriye'de ABD ile bu işbirliği devam ettirmeye çalışıyor. Türkiye ve İran'a karşı ise, bu ülkelerle yapılan işbirliklerinin devam ettirileceği mesajı gönderiliyor. Türkiye ile Rusya arasındaki enerji işbirliği ve S-400 sürecinin ilerliyor olması ve DEAŞ'a karşı yapılan hareketler, diğer olumlu göstergeler. Lakin Körfez'in önemli ülkelerinden ABD'nin güvenli bölge planını destekleyen açıklamalar gelmesi de göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur. Özellikle Suudi Arabistan ile ABD hem Yemen'de hem de Suriye'de güvenli bölgeler oluşturulmasına dair sözlü bir mutabakat sağlamışlardır.

Elbette ki, ABD ile Körfez ülkeleri arasındaki bu yeni yakınlığı, Obama yönetimi tarafından ihmal edildiklerini düşünen bu ülkelerin İran'ın bölgede artan nüfuzu karşısında hissettikleri tehdit bağlamında değerlendirmek gerekiyordu. Bilindiği üzere Trump, Obama döneminde izlenen İran siyasetinden ve nükleer anlaşmadan rahatsızlığını açık bir şekilde dile getirdi ve göreve gelir gelmez de İran'a karşı sert açıklamalar yapmaktan geri kalmadı. İran'a karşı bu sert tavrının ABD'yi Körfez ülkeleriyle yeniden yakınlaştıran şey olduğunu tahmin etmek zor değil. Görünen o ki, Körfez ülkeleri güvenlikleri konusunda ABD'ye olan bağımlılıklarını azaltmanın veya ortadan kaldırmanın en azından şu sıralar pek de peşinde değiller. Hatta Katar krizi bizlere, Soğuk Savaş dönemi benzeri bir bağımlılık ve kutuplaşma arayışı içinde olduklarını gösteriyor. Üstelik o dönemde ne Suudi Arabistan ne de Mısır, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu yapısını yeniden üreten eylemlerde Türkiye kadar ısrarlı olmamıştı. Yine Katar krizi gösterdi ki, tıpkı Soğuk Savaş döneminde olduğu üzere bu dönemde de ABD ile ittifak ilişkisi,

bölge ülkeleri ile Türkiye'nin birbirleriyle yakın ilişkiler yürütmeleri anlamına gelmiyor. Aksine kimi zaman ilişkilerin gerilmesine müsait bir zemini teşkil ediyor.

Körfez ülkelerinin ABD'ye olan bağımlılıklarının alternatifini üretmek, bu ülkelerin İran'a (ve tabii ki İran'ın da Körfez ülkelerine) yönelik bakışlarını değiştirmelerini gerektiriyor(du). Güney Afrika ülkeleri, Soğuk Savaş döneminin ardından ülkelerin birbirlerine yönelik değişen yaklaşımlarının karşılıklı tehdit algısını nasıl karşılıklı güvene ve işbirliğine dönüştürdüğü'nün güncel bir örneğini sunuyor. AB ise en güçlü ve en büyük örneği teşkil ediyor. Aslında Türkiye'nin Ortadoğu siyasetinin temelinde de, böyle bir süreci bu bölgede gerçekleştirmek bulunmaktaydı. Dolayısıyla temel mesele, tarafların barışçıl bir güvenlik sistemini tercih edip etmemeleriyle ilgili olarak önümüzde durmakta. Türkiye, her halükarda Irak ve Suriye'nin ardından bir de İran'da yeni bir istikrarsızlık bölgesi istemeyecektir; yakın geçmiş de buna şahitlik etmektedir. Lakin ABD'nin yeni Ortadoğu siyasetinin Türkiye'yi birçok açıdan etkileyeceğini ve daha ziyade olumsuz etkileyeceğini tahmin etmek zor değil. Şimdilik mühim olan ise, bu siyasetin ve üreteceği sonuçların had safhadaki belirsizliği.

Katar krizinin de gösterdiği üzere ABD siyaseti açısından ortada bir belirsizlik var çünkü ABD'nin desteğine güvenerek bu krizi çıkaran ülkeler dahi hiçbir şekilde istediklerini elde edemediler. Katar'a uyguladıkları boykot/abluka kendi imkanlarıyla ya-

pabileceklerinin sınırını gösterdi ki bu da Katar gibi bir ülke için alternatif olmayan bir duruma yol açmadı. Askeri imkanlarının sınırını anlamak için ise sadece Yemen'e bakmak yeterli. 11 Eylül ve Arap Uyanışı süreçleri, özellikle Suudi Arabistan, Mısır ve BAE'yi ciddi varoluşsal tehditlerle karşı karşıya getirmişti. Tabii karşılaşılan durumun bir tehdit haline dönüşmesinde bu ülkelerin izlediği siyasetin de önemli bir payı söz konusu. Öyle görünüyor ki, 3 Temmuz 2013'te zirvesini yapan ve Arap Baharını kışa döndüren karşı devrim sonrası süreçte dahi, bu ülkelerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak bir ortam oluşmadı. Katar'a karşı, hiçbir uyarıda bulunmadan ve diplomatik görüşmeler gerçekleştirip ne istediklerini dile getirmeden uyguladıkları abluka da bunun bir göstergesi. Katar'dan talep edilenler ise bir diğer göstergesi. İstediklerini elde etmek için ihtiyaç duydukları ve güvendikleri ABD desteğinin, Trump'ın birkaç tweeti dışında gelmemesi de ABD siyasetindeki belirsizliğin bir göstergesi. Öyle ki, teröre destek vermek ve içişlerine karışıp kendilerini istikrarsızlaştırmakla itham ettikleri Katar, hem ABD'den taleplerinde hem de uluslararası toplumun diğer üyeleriyle münasebetlerinde kendilerinden daha rahat bir konumda oldu.

Tekrar Türkiye'ye dönecek olursak, Türkiye'nin Batılı müttefiklerinden umduğu desteği bulamaması üzerine Rusya'ya yakınlaşma ihtiyacı hissettiğini ve Rusya'yla ilişkilerin içinde bulunduğumuz süreçte işbirliğine dayalı olarak iyi durumda olduğunu

belirtmiştik. Fakat yine de, özellikle Suriye bağlamında bu ilişkilerin bazı hassas noktaları söz konusu. Bunların başında Suriyeli Kürtler ve PYD'ye yönelik yaklaşım farkı var. Rusya, PYD'nin temsilcilik bulundurduğu bir ülke ve muhtemelen bu örgütü sadece ABD'nin denetimine bırakıp Kürtler üzerindeki etkisinden vazgeçmeyecektir. Muhaliflere sunulan anayasa taslağında yer alan ve daha sonra "kültürel özerklik" olarak yumuşatılan Kürtlere yönelik özerklik vaadi de bunun bir göstergesi. Tabii bu durum, Suriye'nin toprak bütünlüğünü isteyen Esad dahil tüm Suriyeli taraflarla Rusya'nın ilişkilerini olumsuz etkileyecek bir nitelik taşımakta. Ancak şimdilik Esad-Rusya ittifakı asimetrik bağımlılık içinde devam ediyor. Diğer bir husus ise ateşkes ve buna yönelik ihlaller. Maalesef Astana süreciyle, siyasi geçişi kolaylaştıracak ve tarafların birbirlerine –daha ziyade muhaliflerin Esad ve Rusya'ya- güven duymalarını sağlayacak bir ateşkes mekanizması kurulamadı. Rusya'nın desteğine büyük ölçüde ihtiyaç duyan rejim güçlerinin ateşkes ihlallerini sürdürmeleri, Rusya'nın bu konudaki samimiyetine gölge düşürmeye devam ediyor. Bu da başka bir hususa, muhaliflere ve Esad yönetimine karşı yaklaşımdaki farklılıklara işaret ediyor. Esad yönetiminin kalıcı mı yoksa geçici mi olacağı, muhaliflerin terör örgütü olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği meselesi, yine iki ülke arasındaki ilişkilerin geleceği üzerinde kritik bir etkiye sahip.

Söz konusu bu tür belirsizliklere rağmen Türkiye, aslında bu belirsizlikleri

Söz konusu bu tür belirsizliklere rağmen Türkiye, aslında bu belirsizlikleri de ortadan kaldırmak amacıyla ABD geleneksel ittifak ilişkisini muhafaza etmeye çalışıyor.

Trump ve ekibinin bölgeye dair kimi açıklamalarından rahatsızlık duymakla birlikte Türkiye, ABD başta olmak üzere Batılı müttefikleriyle stratejik ortaklık ilişkisini ve Batılı örgütlerdeki konumunu muhafaza etmek istiyor.

de ortadan kaldırmak amacıyla ABD geleneksel ittifak ilişkisini muhafaza etmeye çalışıyor. Batılı ülkelerin yanı sıra Rusya ve Suudi Arabistan liderleriyle doğrudan iletişime geçen Trump'la Türk liderler arasında doğrudan bir görüşme gerçekleşmesi biraz zaman almıştı. Yine de İngiltere Başbakanı Theresa May'in Trump'la görüşmesinin ardından Türkiye'ye gelmesini ve Ortadoğu'yu ele almasını ayrıca not etmek gerekmektedir. Buna bir de May'in ziyaretinden daha önce gerçekleşen -Washington merkezli bir düşünce kuruluşu olan- Atlantik Konseyi heyeti ile Cumhurbaşkanı Erdoğan görüşmesini ve 8. Enerji ve Ekonomi Zirvesi'ni İstanbul'da düzenlemelerini ekleyebiliriz.

Trump ve ekibinin bölgeye dair kimi açıklamalarından rahatsızlık duymakla birlikte Türkiye, ABD başta olmak üzere Batılı müttefikleriyle stratejik ortaklık ilişkisini ve Batılı örgütlerdeki konumunu muhafaza etmek istiyor. Zaman zaman yapılan küçük de olsa tehditkar açıklamaların ise, aslında Türkiye'nin Batı ittifakı için önemini ortaya koymaya yönelik olduğunu söylemek mümkün. Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından yapılan açıklamaların eleştirel niteliğine rağmen ilişkilerin normalleşmesine yönelik koşullara işaret etmesi de bunun bir yansıması. Lakin bu ittifakın kendi güvenliğini tehdit edici hususlara sessiz kalmasını, Rusya ve İran'la ilişkilerinde kendisini bir tarafı tercih edecek duruma getirmesini ve Ortadoğu'nun istikrarını görmezden gelmesini de istemiyor. Katar krizinde benimsenen söylem de aynı yaklaşımın bir parça-

sı. Son bir önemli husus ise, Trump'lı ABD'nin ne ikili ilişkilerde ne de bölge siyasetinde hiçbir oyuncu için uzun vadeli bir gelecek projeksiyonu ortaya koymuyor olması. Buna bir de George W. Bush yönetiminin "terörle savaş" doktrininin Trump döneminde örtülü bir şekilde de olsa "İslam'la savaş" haline gelme ihtimalini dahil etmek gerek. Yine Katar krizinin başından sonuna dek bunu doğruladığını söylemek mümkün. Kritik olan ise, 2003 Irak işgaline giden sürecin aksine, bölge ülkelerinin ABD'yi buna teşvik eden aktörler olmaları.

Tüm bunlar, bölge ülkelerinin her biri için alınması gereken bazı derslere işaret ediyor. Bunların başında ise, güvenliklerinin bir diğerinin kendini tehdit altında hissettiği bir durumda başlamadığını fark etmek olmalı. Dolayısıyla tehdit olgusunu yeniden üreten her türlü eylemden müşterek bir şekilde vazgeçmeleri gerekmekte -bu aynı zamanda kendi içlerinde demokratikleşmeyi de zorunlu kılıyor. Bu elbette yapması çok kolay bir şey değil. Lakin güvenliklerine yönelik tehditlerin de kendi müşterek eylemleri olduğunu görmek ve böyle bir dönüşümün mümkün olduğunu bilmek, en azından günümüzde başka bir alternatifin olmadığını fark ettirecektir. Bu da bölge ülkelerinin büyük güçlere ve dolayısıyla Körfez ülkelerinin ABD'ye olan bağımlılığını en aza indirecektir. Karşılığında ise son derece düşük maliyetli bir güvenlik ortamı sunacaktır. Türkiye'nin bu ikili belirsizlik ortamında yapması gereken ise, yalnızlığa düşmeden savunageldiği bu alternatifi savunmaya devam et-

mektir. Katar'ın kendisinden yerine getirmesi beklenen taleplere direnmesinde ve Suudi Arabistan Dışışleri Bakanı Adil Cübeyr'in bu dirence cevabı sırasında Türkiye'den "tarafsızlığını" sürdürmesini istemesinde de bu tavrını başarılı bir şekilde sürdürdüğünü görmek mümkün.

ORMER

Ortadoğu Enstitüsü
معهد الشرق الأوسط
Middle East Institute
پژوهشگاه خاورمیانه

2014 yılında Sakarya Üniversitesi'nde kurulan Ortadoğu Enstitüsü [ORMER], 30 araştırmacısı ile bu alanda Türkiye'deki en büyük enstitüdür. Ortadoğu bölgesinin siyaset bilimi, sosyoloji, tarih ve ekonomi başta olmak üzere farklı disiplinler aracılığı ile araştırıldığı enstitüde, Ortadoğu Çalışmaları alanında Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde eğitim verilen yüksek lisans ve doktora programları yürütülmektedir. Enstitünün önemli faaliyetleri arasında iki yılda bir düzenlenen Ortadoğu'da Siyaset ve Toplum Kongresi, yılda iki kez çıkarılan Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi ve 2005'ten bu yana yayımlanan Ortadoğu Yıllığı bulunmaktadır.

Sakarya Üniversitesi
Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan / SAKARYA
+90 264 295 3602
ormer@sakarya.edu.tr